

Kas jāzina katram psihoneiroloģiskās slimnīcas pacientam?

Saskaņā ar Ārstniecības likumu visām veselības aprūpes iestādēm visi pacienti/es jāaprūpē līdzvērtīgi – neatkarīgi no vecuma, dzimuma, tautības, rases, nodarbošanās, reliģijas, diagnozes vai politiskās pārliecības.

K A S J Ā Z I N A

ĀRSTĒŠANĀS PIEEJAMĪBA

Psihiatrisko palīdzību Latvijā nodrošina tiešās nozares speciālists, tāpēc, lai ārstētos pie psihiatra, nav vajadzīgs ģimenes ārsta nosūtījums. Kopš 2005. gada 1. aprīļa personām ar psihiskās veselības traucējumiem psihiatra konsultācijas (izņemot privāto psihiatru pakalpojumus) un psihiatriskā palīdzība psihoneiroloģiskajās slimnīcās ir bezmaksas.

Valērija Bikrēviča zīmējums.

ĀRSTĒŠANĀS

Psihiatriskajā slimnīcā Latvijā iespējama:

- brīvprātīgi;
- pret pacienta gribu – saskaņā ar Ārstniecības likuma 68. pantu;
- pēc tiesas lēmuma – kā medicīniska rakstura piespiedu līdzeklis saskaņā ar Krimināllikuma 68. pantu.

Paula Vignera zīmējums.

IEVIETOŠANAS KĀRTĪBA PRET PACIENTA GRIBU

Ievietošanu slimnīcā un ārstēšanu pret pacienta gribu drīkst veikt tikai tad, ja:

- saslimšanas dēļ Jūsu uzvedība ir bīstama (vai arī ārsts paredz, ka tā var kļūt bīstama) Jūsu vai citu personu veselībai vai dzīvībai;
- ārsts prognozē, ka Jūsu uzvedība var kļūt bīstama Jūsu vai citu personu veselībai vai dzīvībai;
- saslimšanas dēļ Jūs nevarat pieņemt apzinātus lēmumus un atsacīšanās no ārstēšanās varētu kaitēt Jums vai apkārtējai sabiedrībai;
- ja Jūs saslimšanas dēļ traucējat sabiedrisko kārtību un esat bīstams sev vai apkārtējiem, policijai, saskaņā ar likumu "Par policiju", ir tiesības Jūs aizturēt un nogādāt pie ārsta.

Policijai jāiesniedz slimnīcai arī rakstisks pamatojums, kāpēc Jūs esat aizturēts/a. Tas vajadzīgs gan ārstējošajam ārstam, gan var noderēt arī Jums, ja pēc izveseļošanās Jūs vēlēšities noskaidrot savas aizturēšanas iemeslu.

PARAKSTS – Reģistrējoties slimnīcā, Jums vai Jūsu likumīgajam pārstāvim (aizbildnim vai aizgādņim) jānodrošina apzināta piekrišana par ievietošanu slimnīcā, kuru jāparaksta Jums vai Jūsu pārstāvim.

Neaizmirstiet paņemt līdzi pasi vai citu personu apliecinošu dokumentu.

Ja tiesa Jūs atzinusi par rīcībnespējīgu, psihiatriskā palīdzība tiek sniegta pēc Jūsu aizgādņa rakstveida lūguma vai ar viņa piekrišanu.

ĀRSTU KONSILIJS¹ – Ja esat ievietots slimnīcā pret savu gribu, ārstu psihiatru konsilijam Jūs jāzīmēklē 72 stundu laikā un jāinformē Jūs, Jūsu ģimenes locekļi, tuvākie radnieki vai likumīgie pārstāvis par pieņemto lēmumu. Ja ar Jūsu ģimeni nav iespējams sazināties nekavējoties, lēmums tai jānosūta rakstiska paziņojuma veidā.

¹ Ārstu konsilijā – ne mazāk kā 3 ārstu apspriedē, lai noteiktu diagnozi un turpmāko ārstēšanas taktiku (LR "Ārstniecības likums").

J Ū S U T I E S Ī B A S

JŪSU TIESĪBAS, ATRODOTIES SLIMNĪCĀ

Jums ir tiesības:

- uz piemērotu ambulatoro un stacionāro palīdzību;
- izvēlēties ārstējošo ārstu;
- izmantot telefonu vai lūgt nodaļas personālu Jūs informēt par telefona atrašanās vietu un lietošanu;
- sūtit un saņemt vēstules bez personāla kontroles, izņemot piespiedu ārstēšanas gadījumus, kuros sūtīšanas un saņemšanas kārtība ir noteikta slimnīcas iekšējās kārtības noteikumos;
- regulāri tikties ar apmeklētājiem un savu juridisko pārstāvi.

TIESĪBAS UZ INFORMĀCIJU

• Kā pacientam/ei Jums ir tiesības Jums saprotamā veidā saņemt no ārsta informāciju par **Jūsu slimības raksturu, nepieciešamo ārstēšanu un ārstēšanas ilgumu**. Jums ir tiesības zināt, vai ir iespēja izvēlēties ārstēšanas veidu un kādus riska faktorus ārstēšana ietvers, kādas ir izredzes atveseļoties un cik ilgi Jums būs jāpaliek slimnīcā. Jums ir arī tiesības atteikties no šāda veida informācijas.

• Jums ir **tiesības saņemt izskaidrojumu** par Jūsu diagnozi, ārstēšanas metodēm, lietotajiem medikamentiem un devām. Jums ir tiesības lūgt ārstu vai māsas izskaidrot medicīnisko terminoloģiju.

• Slimnīcās jābūt iespējai iepazīties ar rakstiskiem slimnīcas iekšējās kārtības noteikumiem un ar pacienta/es tiesību un pienākumu slimnīcas nodaļā uzskaitījumu.

• Pirms pacientu iesaistīšanas zinātniskajos pētījumos pētniekam vienmēr jālūdz Jūsu vai citu pacientu piekrišana. Nevienam nedrīkst piespiest piedalīties. Jūsu atteikšanās piedalīties nekādā veidā nedrīkst ierobežot Jūsu pašreizējās vai turpmākās iespējas saņemt ārstēšanu.

• Jūs vienīgais/a varat izlemt, kam ir sniedzama informācija par Jums. Piemēram, Jūs varat izlemt, ka ir atļauts sniegt informāciju Jūsu kontaktpersonai, bet ne tuvākajam radniekam/cei. Vai arī – ja tiek jautāts, Jūs personālam varat lūgt paziņot, ka esat slimnīcā, bet nesniegt nekādu informāciju par Jūsu veselības stāvokli. Tikai Jūs varat izlemt, kam ir atļauts Jūs apmeklēt.

• Ziņas par Jūsu veselības stāvokli un faktu, ka esat apmeklējis/usi psihiatru, ir ārstniecības personas noslēpums un ir aizsargātas ar likumu. Tomēr informāciju par Jūsu veselības stāvokli drīkst pieprasīt tiesa, prokuratūra, policija, dažādas ārstniecības iestādes pēc to vadītāja rakstiska pieprasījuma, norādot, kādam nolūkam informācija nepieciešama.

ATTEIKŠANĀS NO ĀRSTĒŠANĀS

• Jums ir tiesības pilnībā vai daļēji atteikties no ārstēšanas. Ja Jūsu gadījumā ir vairākas ārstēšanas iespējas, Jums ir tiesības saņemt informāciju par šīm iespējām Jums saprotamā veidā, kā arī informāciju par vārbūtiem ārstēšanas negatīvajiem blakusefektiem un risku. Pamatojoties uz šo informāciju, Jūs esat galīgā lēmuma pieņēmējs/a.

• Atcerieties, ka, atsakoties no ārstēšanās, Jūs nopietni riskējat ar savu veselību vai pat dzīvību. Lai atteiktos no ārstēšanas, ārsts var pieprasīt, lai Jūs parakstītu paziņojumu par atteikšanos.

TIESĪBAS UZ OTRU VIEDOKLI

• Saņemt cita psihiatra slēdzienu vai nomainīt ārstu vienmēr ir iespējams. Ja Jūs vēlaties nomainīt ārstējošo ārstu, Jūs varat vērsties pie nodaļas vadītāja vai slimnīcas vadības.

J A J Ū S U T I E S Ī B A S I R P Ā R K Ā P T A S . . . *

JA JŪSU TIESĪBAS IR PĀRKĀPTAS...*

• Jūs varat sūdzēties dežurējošai medmāsai, ārstējošam ārstam, nodaļas vadībai vai slimnīcas vadībai.

• Vispirms sāciet meklēt risinājumu savā nodaļā. Ja Jūsu problēma netiek atrisināta, meklējiet palīdzību slimnīcas augstākajās instancēs. Ja arī slimnīcas administrācija Jūsu problēmu nerisina, Jūs varat vērsties Medicīniskās aprūpes un darbaspējas ekspertīzes kvalitātes kontroles inspekcijā (MADEKKI) vai kādā no cilvēktiesību organizācijām.

• Atcerieties, ka Jūsu sūdzības mērķis ir sasniegt cerēto rezultātu, tāpēc Jums iepriekš jāizdomā, kāda ir problēma un kāds risinājums Jūs apmierinātu. Jūsu sūdzības mērķis ir sasniegt noteiktu rezultātu.

• Sūdzībai jābūt pamatotai ar faktiem. Pirms iesniedzat sūdzību, pārliecinieties, ka izklāstāt tikai faktus, nevis emocijas.

• Rakstot sūdzību, ja iespējams, konsultējieties ar cilvēkiem, kam Jūs uzticaties. Nodaļā varat lūgt palīdzību sociālajam darbiniekam. Ja Jūs vēlaties iesniegt sūdzību Valsts cilvēktiesību birojā, sūdzības rakstīšanai varat saņemt standartveidlapu.

• Rakstot sūdzību MADEKKI, iesniegumā jānorāda personas kods, dzīves vietas adrese, ārstniecības iestāde (saistībā ar kuru ir Jūsu sūdzība) un ārstēšanās laiks. Visu nepieciešamo medicīnisko dokumentāciju, kas būs vajadzīga Jūsu sūdzības pārbaudei, pieprasīt MADEKKI. Sūdzības jeb iesnieguma izskatīšana ir bezmaksas. Atbilde tiek sniegta 15 līdz 30 dienu laikā. Ziņas, ko MADEKKI iegūst par Jūsu ārstēšanu un slimības diagnozi, ir konfidencialas.

• Sūdzībā norādiet:

- kam sūdzība adresēta,
- kura iestāde un darbinieks ir pārkāpis Jūsu tiesības,
- savu vārdu, uzvārdu, dzīves vietas adresi,
- precīzu faktu aprakstu, kas ir Jūsu sūdzības pamatā,
- datumu,
- sūdzība ir jāparaksta.

Valsts un pašvaldību iestādēm ir tiesības Jūsu sūdzību neizskatīt, ja tajā nav minēts Jūsu vārds, uzvārds, dzīves vieta uzturēšanās vieta un ja tā nav parakstīta.

• Rakstot sūdzību, atbildiet uz šādiem jautājumiem:

- kas, kur un kad ir noticis,
- vai notikušajam ir liecinieki,
- kāds ir Jums nodarītais zaudējums.

Ja esat iesniedzis/gusi valsts vai pašvaldības iestādē rakstisku sūdzību, tad:

• ja Jūsu sūdzība nav šīs iestādes kompetencē, tai sūdzība 7 dienu laikā jāpāradresē citai iestādei un Jūs par to rakstiski jāinformē;

• iestādei jāsniedz Jums rakstiska atbilde 15 dienu laikā, ja nav nepieciešama papildu faktu pārbaude;

• ja nepieciešama papildu faktu pārbaude, atbilde jāsniedz 30 dienu laikā;

• ja objektīvu iemeslu dēļ 30 dienu termiņu nav iespējams ievērot, iestādei par to jāpaziņo Jums – sūdzības iesniedzējam/ai;

• ja jautājums ir steidzams, atbilde var tikt sniegta mutiski, tādā gadījumā Jums ir tiesības 1 mēneša laikā pieprasīt rakstisku atbildi;

• ja Jūs neapmierina iestāžu atbilde uz Jūsu sūdzību vai ja Jūsu sūdzība tiek noraidīta, Jūs varat vērsties tiesā. Ja Jūs pieņemat lēmumu vērsties tiesā, ieteicams pirms tam konsultēties ar juristu.

*Sagatavots pēc MADEKKI informācijas www.madekki.gov.lv Valsts Cilvēktiesību biroja izdevuma "Kā iesniegt sūdzību, iesniegumu vai priekšlikumu valsts vai pašvaldību iestādē". Paul F. Stavis, The Art of Advocacy: Getting Results Through Effective Complaining – <http://www.cqc.state.ny.us/cc67.htm>

K U R M E K L Ē T P A L Ī D Z Ī B U ?

Medicīniskās aprūpes un darbaspējas ekspertīzes kvalitātes kontroles inspekcija (MADEKKI)
(Bez maksas izskata sūdzības par medicīniskās aprūpes kvalitāti ārstniecības iestādēs.)
F. Sadovņikova iela 20
Rīga, LV-1003
tālr.: 7221244
fakss: 7205127
e-pasts: madekki@madekki.gov.lv

Valsts cilvēktiesību birojs
(Bez maksas izskata sūdzības par cilvēktiesību jautājumiem.)
Elizabetes iela 65 – 12, 4. stāvs
Rīga, LV-1050
tālr.: 7287210
faks: 7244074
e-pasts: vcbb@vcbb.lv

Latvijas Cilvēktiesību centrs
(Sniedz bezmaksas juridiskās konsultācijas cilvēktiesību jautājumos.)
Alberta iela 13, 7. stāvs
Rīga, LV-1010
tālr.: 7039294, 7039290
fakss: 7039291
e-pasts: office@humanrights.org.lv

Latvijas Pacientu tiesību birojs
(Sniedz juridiskās konsultācijas pacienta tiesību jautājumos.)
Pērnavas iela 62, 201. kab.
Rīga, LV-1009
tālr.: 7276425
fakss: 7276422
e-pasts: info@lptb.lv

Krīzes centrs "Skalbes"
(Sniedz psiholoģisko palīdzību krīzes situācijās, piemēram, depresijas gadījumā vai pēc pašnāvības mēģinājuma.)
Kungu iela 34
Rīga LV-1050
tālr.: 7222922 (visu diennakti)

Biedrība "Gaismas stars"
(atbalsta grupa personām ar garīgo rakstura traucējumiem un viņu tuviniekiem)
Pērnavas iela 62
Rīga, LV-1009
tālr.: 7272873
e-pasts: gaismasstars@yahoo.com

